

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 87 / 15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Поратјески заштитник грађана Аутономне Поратјеске Војводине
Омбудсман

БЕОГРАДСКИ СЕНТАР
ЗА ЛЈУДСКА ПРАВА

дел. бр. _____ датум: _____

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА И МИГРАНТИМА НА ТЕРИТОРИЈИ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Извештај о посети Прихватном центру у Кањижи

Београд, септембар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Прихватни центар у Кањижи
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према избеглицама и мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	17. септембар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Снежана Нешић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јагода Вјештица, <i>Стручна служба Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници Прихватног центра остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ТОК ПОСЕТЕ

НПМ тим је дана 17. септембра 2015. године посетио Прихватни центар у Кањижи где су обављени разговори са службеницима, извршен увид у релевантну документацију и обављени разговори са странцима смештеним у Центру.

1. Увод

Прихватни центар у Кањижи се налази у близини границе са Мађарском. Центром руководи Комесаријат за избеглице и миграције (КИРС), а за управника је постављен управник Центру за азил у Бањи Ковиљачи. Центар је основан 10. августа 2015. године одлуком локалне самоуправе. У Центру је ангажовано 3 до 5 службеника Комесаријата, који раде у три смене и ротирају се на по седам дана. Поред службеника КИРС, у Центру је ангажован и преводилац за арапски језик, као и 18 лица која су ангажована за одржавање хигијене у Центру и на граничним прелазима Хоргош и Мартонош. Од оснивања до дана посете кроз Центар је прошло 75.699 странаца (до 1. септембра 26.090, а од 1. септембра 49.609). Од овог броја 30 - 40% су жене и деца. Жене су углавном у пратњи одраслих мушких чланова породице. Странци се у Центру углавном задржавају мање од 24 часа. У Центру су боравили и бебе, труднице, особе са инвалидитетом као и особе оболеле од дијабетеса.

Према наводима, капацитет Центра је до 830 места. У тренутку посете у њему је боравило око 20 странаца. Имајући у виду да је граница са Мађарском у потпуности затворена за избеглице, може се претпоставити да ће број странаца који ће боравити у Центру бити мали, а према наводима управе Центра и на основу разговора са корисницима Центра, може се закључити да се у Центру задржавају само они странци који немају код себе новца за наставак путовања и породице са малом децом којима је потребан одмор. Пре затварања границе, кроз Центар је пролазило око 5.000 људи дневно, док је на ноћењу остајало до 400 лица. Они су овај Центар користили као место у којем ће се одморити и услед близине границе са Мађарском, наставити пут ка развијеним европским земљама. Општински повереници КИРС су ангажовани на граничним прелазима са Мађарском и обавештавају Центар о стању на њима у вези избеглица. Приватни аутопревозници су, аутобусима и таксијима, од Центра до српско - мађарске границе превозили лица смештена у Центру. Сада су аутобуси организовани да лица превозе од Центра до Шида, који се налази у близини српско - хрватске границе.

2. Пријем и поучавање о правима и обавезама

Према наводима, у Центар се примају сва страна лица која су избеглице, било да имају потврде о израженој намери за тражење азила или не. У већини случајева долазе аутобусима до Центра, а у мањем броју случајева таксијем. Службеници Центра у разговору са возачем долазе до броја лица која су примљена како би водили евиденције о томе. Табле са обавештењем где се Центар налази нису још постављене у Кањижи иако су службеници КИРС то тражили од локалне самоуправе пре више од две недеље од посете НПМ.

Приликом пријема упознају их са правилима кућног реда. Кућни ред је био видно постављен, али убрзо скинут и исцепан од стране смештених странаца. Према речима управника, у плану је да се кућни ред опет постави на видном месту али и пластифицира како не би могао бити исцепан. Стално је присутан преводилац за арапски језик. У Центру је на видном месту истакнуто обавештење о праву на азил у Србији, на енглеском језику. Ово обавештење садржи детаљна објашњења о праву на азил у Србији, поступку азила, правима и обавезама тражиоца азила и адресе и податке о невладиним организацијама које заступају тражиоце азила, УНХЦР, центрима за азил у Србији и прихватилиштима за смештај малолетника без пратње.

Према речима службеника, како су у Центру већином смештени Сиријци, Авганистанци не желе да бораве у истом. Међутим, када се деси да је у Центру смештен већи број Авганистанаца, два полицајца су ангажована за одржавање јавног реда и мира ноћу.

3. Здравствени прегледи

Према наводима, странцима се лекарска помоћ пружа у локалном Дому здравља који је на располагању 24 часа дневно. Службеници Центра возе лица до Дома здравља ако им је лекарска помоћ потребна од ујутру до 14 часова, док после 14 часова долази служба хитне помоћи. Поред наведеног, лекари које је ангажовала невладина организација Балкански центар за миграције и хуманитарне активности, долазе у Центар три пута недељно (уторком, четвртом и суботом) и врше прегледе и пружају лекарску помоћ.

4. Исхрана и хуманитарна помоћ

Према речима управника, храна је обезбеђена за угрожене категорије лица. Црвени крст дели пакете са храном једном дневно лицима са физичким инвалидитетом, самохраним очевима са децом уз потврду, особама старијим од 60 година, женама, деци, особама са менталним проблемима, болеснима и особама које добију посебну потврду УНХЦР да им је потребна физичка и правна заштита. Пакети се деле једном дневно, а могуће је поделити до 200 ових пакета у току једног дана. Према наводима, пакети су обимни тако да би могла два лица њиме да се нахране. Постоји и храна за малу децу, као и млеко у праху за бебе. Исхрана је прилагођена верским убеђењима. Поред тога, испред Центра се налазе објекти у којима се продаје храна, тако да странци који имају новца код себе могу се на тај начин прехранити.

Обезбеђени су и хигијенски пакети, а посебно пакети за жене и бебе (улошци, сапуни, пелене итд). Странцима којима је потребна даје се и одговарајућа обућа и одећа, преко Црвеног крста.

5. Смештајни услови

Странци су смештени у 27 шатора који су распоређени по Центру. У сваком шатору постоје два улаза и прозори. Шатори су затворени са пластичним подом, тако да је могуће у њима одржавати потребну топлоту. У њима постоји осветљење и утичнице за електричну енергију, које странци углавном користе за пуњење телефона. Сваки шатор има дренажни систем да вода не би улазила у шаторе. У њима постоје метални кревети на спрат, који делују пристојно. Шаторе су обезбедили Министарство унутрашњих послова и Руско-Српски хуманитарни центар са седиштем у Нишу. У Центру постоје четири туша са топлем водом, од тога два за жене и два за мушкарце. Постоји 14 тоалета, 12 за мушкарце и 2 за жене. Такође, обезбеђено је и 20 чесми за воду. УНХЦР је Центру донирао четири контејнера, од којих два служе за потребе службеника Центра, један за лекарске прегледе лица и један за службеника УНХЦР. Обезбеђен је и бесплатан интернет. Центар се чисти два пута дневно, сваког дана ујутру дође камион да однесе смеће. Недавно је извршена и комплетна дезинфекција Центра, јер је то било могуће, с обзиром да је број лица смештених у Центру био веома мали.

6. Разговор са странцима у Центру

Разговор је вођен са једном странкињом, која није била у пратњи одраслог мушког члана породице, а у Центру је боравила са своје троје малолетне деце. Она се вратила са српско – мађарске границе услед немогућности да је пређе. Како нема тренутно новца код себе, у

Центру борави док исте не набави. Разговори су вођени и са Сиријцем и Ирачанином који су се такође сместили у Центар после неуспешног покушаја преласка српско - мађарске границе. Сви су задовољни поступањем службеника Центра и условима у истом.